— Кажу тобі, лий!

— Слухай-но, Кіде, а чи не здається тобі, що воно вийде надто міцне? Віскі й спирт — цього вже задосить, а коли ще й бренді, перець та…

— Лий, кажу тобі! Хто з нас готує пунш: ти чи я? — І Мелмют Кід, певний своєї правоти, всміхнувся крізь клуби пари. — Коли б ти перебув тут стільки років, як довелося мені, хлопче, та живився б самими кролячими слідами й лососиною, то, далебі, втямив би, що різдво до нас приходить лише раз на рік. А різдво без пуншу — однаково, що золота копальня без золотої жили.

— Атож! Присягаюся, Кід каже щирісіньку правду! — підтримав його здоровило Джім Белден. Він завітав до них на різдво з своєї ділянки на Мейзі-Мей. Всім було добре відомо, що останні два місяці він харчувався самою олениною. — Сподіваюся, ти ще не забув, яке питво ми виготували колись для племені танана, га?

— Звісно, не забув. Хлопці, я певен, що й ви реготалися б з того, як п'яні-п'янезні тубільці лупцюють одне одного — і все через якусь дурнячу закваску з цукру й квасного тіста. Тебе ще не було тоді тут, — звернувся Мелмют Кід до Стенлі Принса, молодого гірничого інженера, що приїхав сюди тільки два роки тому. — Розумієш — жодної білої жінки в усій країні, а Мейсонові закортіло одружитися. Батько Рут був ватаг племені танана і затявся, що не віддасть йому дочки нізащо, та й усе плем'я затялося. Ну, що ти вдієш? От саме тоді я й витратив свій останній фунт цукру; і то був виріб найвищого гатунку! Через ціле своє життя не утяв я кращої штуки! Щоб ви бачили, як вони гналися за нами понад річкою і далі — через перевіз!

— А як же індіянка? — зацікавився Луї Савой, сухорлявий француз із Канади; він уже чув дещо про ту відчайдушну вихватку ще минулої зими на Сороковій Милі.

Тоді Мелмют Кід, що зроду був неабиякий мастак розповідати, почав переказувати неприкрашену історію справжнього північного Лохинвара[15]. Його слухали, затамувавши дух, і багатьом з тих північних шукачів пригод розповідь його дійшла до живого: серце їм стискалося з туги за сонячними пасовиськами Півдня, де життя обіцяло далеко більше, ніж оця марна й нескінченна боротьба з холодом та смертю.

— Ми перекинулися через Юкон саме перед початком льодоплаву, — вів далі Мелмют Кід, — а індіяни, наші переслідники, відстали на чверть години. Оце нас і врятувало; за хвилю крига скресла, і переслідувачі залишилися на тому березі річки. Коли ж вони, нарешті, дісталися до Нуклукієто — увесь пост уже чекав на них. А як їх звінчали, спитайте отця Рубо — він шлюб їм давав.

Священик вийняв на мить люльку з рота і, натомість відповіді, всміхнувся з батьківською благодушністю, а всі — і протестанти, і католики — воднорач заплескали в долоні.

— Здорово! — згукнув Луї Савой, якого, здається, захопила романтичність тієї пригоди. — Оце індіяночка! Та й Мейсон молодчага! Здорово, сто чортів!

Тільки-но перші цинові кухлі з пуншем обійшли круг столу, Бетлз Невгамовний схопився на рівні ноги і завів своєї улюбленої застольної пісні:

Се Генрі Ворд Бічер[16], здається мені,

І школи недільної учителі

П'ють сік сасафрас, мов воду;

Та свій я заставляю вік, —

Якщо вони п'ють сік,

То сік із забороненого плоду.

Ой сік із забороненого плоду.

Увесь гурт гультяїв, підхоплюючи пісню, загорлав:

Ой сік із забороненого плоду!

Та свій я заставляю вік, —

Якщо вони п'ють сік,

То сік із забороненого плоду!

Пекельна суміш Мелмюта Кіда почала вже діяти; цих обметаних людей зовсім розібрало, і пішли в них круг столу різні дотепи, та жарти, та пісні, та розмаїті оповідки про колишні пригоди. Хоч прибули вони сюди з різних країн, але пили за кожного й за всіх укупі. Англієць Принс підніс тоста на честь "дядька Сема, скороспілого немовляти Нового Світу"; янкі Бетлз пив за "королеву — най її бог береже!"; а француз Савой і німецький підприємець Майєрс чаркувалися за Ельзас та Лотарінгію.

По тому Мелмют Кід підвівся, тримаючи кухоль у руці, і поглянув на віконце, затулене промащеним папером, що його вкривав шар паморозі принаймні на три пальці завтовшки.

— Вип'ємо за того, хто в дорозі цієї ночі; нехай йому стане харчів; хай його собаки не підіб'ються; хай сірники в нього не відвологнуть!

"Лясь! Лясь!" — почули вони раптом знайомі згуки пуги, до них донеслося пронизливе виття Мелмютового запрягу, а згодом долинув і рип санок, що тільки-но під'їхали до хатини. Розмова урвалася, всі чекали на чиюсь появу.

— Знати, не новак! Спершу піклується своїми собаками, а потому вже про себе дбає, — прошепотів Мелмют Кід Принсові, коли до них долинуло клацання щелеп, люте гарчання одних собак та жалібне скигління інших; маючи досвідчені вуха, вони відразу збагнули, що незнайомець годує своїх собак і відганяє їхніх, щоб не заважали тим їсти.

Нарешті почувся сподіваний стук, різкий та впевнений, — і незнайомець увійшов. Засліплений світлом, він на мить спинився у дверях, і всі присутні мали добру нагоду роздивитися на нього якнайкраще. Це була виразна постать, дуже мальовнича в своєму північному вбранні з вовни та хутра. Гість був шість футів і два чи три дюйми заввишки, мав пропорційно широкі плечі й могутні груди, чисто виголене обличчя, що розчервонілося від морозу, запушені паморозззю брови та довгі вії. Зсунувши на потилицю малахая з вовчого хутра, він стояв, схожий на крижаного короля, що виринув з темряви ночі. За вишиваний бісером пояс, застебнений поверх макіно[17], було застромлено два великі кольти й мисливський ніж, у руках, крім неминучого батога, він тримав великокаліберну гвинтівку найновішого зразка. Незнайомець ступив кілька кроків; незважаючи на те, що хода його була впевнена й пружна, кожний бачив, як тяжко він утомився.

Всі ніяково мовчали, але його тепле: "Ну, як ся маєте, хлопці?" — швидко повернуло всім веселий настрій, і Мелмют Кід потиснув незнайомцеві руку. Хоч вони ніколи й не стрічалися, але чували один про одного, а через те й не марнували часу на взаємні оглядини. Прибульця зараз з усіма познайомили і, перш ніж він устиг пояснити свою раптову появу такої години, його примусили випити кухоль пуншу.

— Чи давно тут проїхали санки з трьома чоловіками й вісьмома собаками у запрягу? — спитався він.

— Може, зо два дні тому. Ви женетеся за ними?

— Так, то мій запряг. Вкрали його в мене з-перед самісінького носа, кляті злодюги! Два дні я вже виграв, захоплю їх на найближчому перегоні.

— Гадаєте, вони так вам і дадуться? — спитав Белден, щоб підтримати розмову, доки Мелмют Кід порався, готуючи каву та підсмажуючи кавалки бекону й шмат оленячого м'яса.

Незнайомець багатозначно поплескав рукою по своїх револьверах.

— Коли ви виїхали з Доусона?

— О дванадцятій.

— Учора вночі? — запитав Белден, не сумніваючись у відповіді.

— Сьогодні.

Здивований шепіт перебіг навколо. Та й було чого! Стояла саме північ, а проїхати сімдесят п'ять миль тяжкої дороги замерзлою річкою за якихось дванадцять годин — то не жарт!

Скоро почали балакати зовсім про інші речі; розмова точилася більше навколо спогадів про дитинство. А поки зголоднілий незнайомець їв ті прості страви, Мелмют Кід уважно вивчав його обличчя. Кідові впало в око, що те обличчя привабне, чесне й відкрите, і він уподобав його відразу. Воно було ще зовсім молоде, проте його вже добре покарбували надмірна праця й життєві турботи. Лагідні блакитні очі подорожнього, веселі під час розмови, могли вилискувати крицею, коли йому доводилося діяти, а надто, коли йшлося до бучі. Важкі щелепи й квадратове підборіддя виявляли невтримну завзятість і невгамовність. Та

хоч мав він усі ознаки сильної вдачі, а проте в ньому відчувалась якась м'якість, сливе жіноча, що свідчило за його чутливу натуру.

— Отак ми й побралися з моєю старою, — закінчив Белден захопливу розповідь про своє женихання: — "Ось і ми, татку", — мовила вона. "Бачу, забирайся під три чорти!" — кинув він їй, а тоді до мене: "А ти, Джіме, скидай мерщій свій святковий одяг, — до обід треба зорати чималий шмат з тих сорока акрів". А по тому знов до неї: "А ти, Сел, гайда мити начиння!" Я вже був зрадів; а він те помітив та як гримне: "Ти ще тут?!" — я так і дременув у шопу.

— На вас, либонь, діти чекають у Штатах? — поцікавився подорожній.

— Ні, Сел померла, не народивши жодної дитини. Через те я й тут.

Белден почав замислено запалювати люльку, але вона ніяк не закурювалася; зрештою, він пожвавішав і запитав:

— А ви, чоловіче, одружені?

Замість відповіді той відкрив свого годинника, знявши його з ремінця, що правив за ланцюжок, і віддав Белденові. Белден підніс каганця, критично роздивився на внутрішній бік покришки і, схвально буркнувши собі під носа якесь прокляття, передав годинника Луї Савоєві. З численними "Здорово!", "Сто чортів!" той простягнув його, нарешті, Принсові; і всі помітили, що руки йому тремтять, а в очах спалахнула надзвичайна ніжність. Так переходив з одних до других мозолястих рук годинник, що до його покришки було приліплено фотографію жінки тієї лагідної, прихилистої вдачі, яка приваблює таких чоловіків; на руках вона тримала дитину. Тих із присутніх, хто ще не бачив цього дива, аж з'їдала цікавість; а ті, хто вже на нього роздивився, замовкли і замислилися. Цим бувальцям ні голодування, ні спалахи скорбуту, ані нагла смерть від чиєїсь кулі десь у полі чи під час поводі — не дивина було. Але це

мініатюрне зображення незнайомої жінки з дитиною немов самих їх поробило жінками та дітлахами.

— Я ще не бачив мого малюка; вона пише, що це хлопчик, має вже два роки, — мовив подорожній, коли йому повернули його скарб. На якусь мить він зупинив свій погляд на ньому, потім закрив футляра й відвернувся, та не досить швидко, щоб приховати сльози, які набігли йому на очі.

Мелмют Кід підвів його до нар і запропонував відпочити.

— Збудіть мене рівно о четвертій, глядіть, — рівно о четвертій! — були його останні слова, і по хвилі він уже спав глибоким сном украй знесиленої людини.

— Грім мене побий — молодець, сміливий хлопець! — заявив Принс— Три години сну, промчавши сімдесят п'ять миль на собаках, а потім ізнов у дорогу! Хто він такий, Кіде?

— Джек Вестондейл. Він прибув сюди три роки тому; та тільки й слави у нього, що працює як той віл, а щастя не має. Я його ніколи не стрівав, але Ситка Чарлі розповідав мені про нього.

— Не солодко йому повелося! Мати таку милу молоду дружину і жити нарізно! Мусить у такому молодому віці застрягнути у цій від бога забутій норі, де кожен рік викреслює з твого життя два.

— Упертий він до дідька! Двічі йому поталанило добре заробити на своїй ділянці, й обидва рази він усе втратив.

Тут розмову перепинив неймовірний галас, якого зняв Бетлз, бо враження від появи чужинця і фотографії вже почало примеркати. І скоро тяжкі роки одноманітного існування та виснажливої праці було забуто в буйній забаві. Лише Мелмют Кід, здавалося, не міг поринути у

загальні веселощі, він увесь час стривожено поглядав на свого годинника. Та нагло він підвівся, надягнув рукавиці й боброву шапку і, вийшовши з хати, почав нишпорити в комірчині.

Він не міг дочекатися призначеного часу і збудив свого гостя на п'ятнадцять хвилин раніше.

Молодий велетень зовсім закляк, і довелося довгенько його розтирати, щоб поставити на ноги. Заточуючись від болю, насилу вийшов він з хатини; його собак було вже впряжено й усе наготовлено до від'їзду. Всі зичили йому щасливої дороги та якнайшвидше впіймати втікачів, доки панотець Рубо, похапцем поблагословивши його, не чкурнув мерщій до хати; то й не диво, бо не вельми приємно стояти на морозі, що доходив до сімдесяти чотирьох градусів нижче нуля, та ще й з голими вухами й руками.

Мелмют Кід вивів Вестондейла на дорогу і там, сердечно потиснувши руку, напутив його такими словами:

— Ви знайдете сто фунтів лососевої ікри у ваших санках. Собакам стане цих харчів на певний час: це однаково, що сто п'ятдесят фунтів риби. В Пеллі ви не купите собачих харчів, а ви, мабуть, на це покладали надію.

Подорожній здригнувся, очі йому блиснули, але він не перебивав.

— Жадної унції їжі не зможете ви дістати ні для собак, ані для себе, аж доки доїдете до П'яти Пальців, а це майже за двісті миль звідси. Стережіться тонкої криги на річці Тридцята Миля; і обов'язково зверніть навпростець, не доїжджаючи Ле-Баржу, — в такий спосіб ви значно скоротите собі шлях.

— Звідки ви довідались? Невже ж поголоска летить поперед мене?

— Я нічого не знаю, та й не хочу нічого знати. Але той запряг, що ви за ним женетеся, ніколи ваш не був. Ситка Чарлі продав його тим людям минулої весни. А втім, він казав мені, що ви порядна людина, і я вірю йому. Я побачив ваше обличчя; мені воно до вподоби. І я побачив… — сто чортів, та не проливайте ви солоної водички з очей! — і я побачив вашу дружину, і… — тут Кід скинув рукавиці й витяг торбинку з золотим піском.

— Ні, цього мені не треба. — І сльози замерзли Вестондейлові на щоках, коли він конвульсивно стиснув руку Мелмюта Кіда.

— То не жалуйте собак: перерізуйте посторонки, скоро котра з собак упаде; купуйте нові, і хай вам здається, що вони дешеві, хоч би за них правили й по десять доларів фунт. Ви можете придбати їх у П'яти Пальцях, у Малому Лососі та Хуталінкві. Та вважайте, не промочіть ноги, — порадив Кід наостанку. — Їдьте, поки мороз двадцять п'ять градусів; а тільки-но постуденіє і температура впаде нижче — розкладіть багаття та перемініть шкарпетки.

Не змигнулося й п'ятнадцяти хвилин, як дзвіночки сповістили, що прибули нові подорожні. Двері відчинилися, й увійшов офіцер королівської кінної поліції Північно-Західної території з двома метисами, погоничами собак. Так само, як і Вестондейл, вони були добре озброєні, і знати було по них, що дуже потомилися. Метиси, здавалось, на те й народилися, щоб тут подорожувати; вони змалку призвичаїлися до місцевих умов і легко все зносили, але молодий полісмен здорожився до краю. Одначе вперта запеклість, властива його расі, допомагала йому триматися на ногах і гнатися доти, доки він не впаде на дорозі.

— Коли вирушив звідси Вестондейл? — спитався він. — Адже ж він зупинявся тут, еге ж?

Запитання було зайве, бо сліди на снігу напрочуд виразно промовляли самі за себе.

Мелмют Кід скинув очима на Белдена, і той, збагнувши, в чому річ, відповів ухильно:

— Та вже часу минуло чимало.

— Ти не крути, чоловіче, кажи прямо, — застережливо мовив полісмен.

— Здається, він вам дуже потрібний. А що він там накоїв у вас у Доусоні?

— Пограбував Гаррі Мак-Фарленда на сорок тисяч, обміняв золото в конторі Тихоокеанської компанії на чек у Сієтлі і спокійнісінько одержить ці гроші за чеком, якщо ми його не переймемо. Коли він звідси вирушив?

Кожен намагався за прикладом Мелмюта Кіда затаїти свої почуття, і молодий полісмен побачив навколо себе лише байдужі, мов дерев'яні, обличчя.

Звернувшися до Принса, полісмен запитав його вдруге. Хоч Принсові й було дуже ніяково брехати, дивлячись у відкрите й серйозне обличчя свого земляка, однак він промимрив щось невиразне про стан дороги.

І раптом полісмен помітив панотця Рубо; панотець не може брехати.

— Чверть години тому, — відповів священик. — Але він відпочивав тут чотири години і його собаки також.

— П'ятнадцять хвилин, як вирушив звідси, та ще й набравшися сили! Боже мій єдиний!

Бідний хлопець заточився, мало не знепритомнівши від утоми й розчарування, і щось пробелькотів про те, що вони домчали сюди з Доусона за десять годин та про змучених до краю собак.

Мелмют Кід примусив його випити кухоль пуншу; тоді полісмен пішов до дверей, наказавши погоничам іти за ним. Але тепло й жаданий відпочинок надто приваблювали їх, і вони опиналися з усієї сили. Кід розумів їхню французьку говірку і напружено прислухався до розмови.

Вони божилися, що собаки геть пристали; що Сиваша й Бабетту доведеться пристрелити на першій же милі; що й з рештою собак справа кепська і що всім не завадило б відпочити.

— Позичите мені п'ятьох собак? — звернувся полісмен до Мелмюта Кіда.

Кід крутнув головою.

— Я вам негайно випишу чек на ім'я капітана Констентайна на п'ять тисяч — ось мої документи. Я маю повноваження діяти за власним розсудом.

Знову мовчазна відмова.

— Тоді я реквізую їх ім'ям королеви.

Скептично посміхаючись, Кід кинув погляд на свій добре встаткований арсенал, і англієць, відчувши власне безсилля, повернув до дверей. Але погоничі все ще сперечалися, і він люто накинувся на них, узиваючи їх бабами та жалюгідними цуциками. Смагляве обличчя старшого метиса спалахнуло — він скипів гнівом, підвівся і коротко, але виразно пообіцяв, що спочатку зажене на смерть ватажка запрягу, а по тому з насолодою покине його самого в снігу.

Молодий полісмен — для цього йому треба було напружити всю свою волю — рішуче попрямував до дверей, удаючи бадьорість, якої, власне, в нього вже не було. Всі присутні зрозуміли це й оцінили його горде завзяття; проте він не зміг приховати гримаси нестерпного болю, що перебігала йому по обличчю.

Намерзлі, вкриті інеєм собаки поскручувалися на снігу, і майже неможливо було присилувати їх підвестися на ноги. Бідні тварини скавуліли під немилосердним лящанням батогів, бо погоничі були люті й жорстокі; і тільки після того, як перерізали посторонки ватажка Бабетти, спромоглися вони зрушити санки й податися далі дорогою.

— Негідник і брехун!

— Сто чортів! Бодай йому пуття не було!

— Злодіюка!

— Гірший навіть за індіянина!

Цілком очевидно було, що всі вони обурені: по-перше, тим, що їх пошито в дурні; а по-друге, тим, що порушено етику Півночі, де чесність людини вважається за найголовніший її скарб.

— А ми ще допомогли тій наволочі! Коли б знати наперед, що він накоїв!

Очі всіх присутніх докірливо вп'ялися в Мелмюта Кіда, що вийшов з кутка, де він улаштовував якнайвигідніше Бабетту, і мовчки розлив рештки пуншу по кухлях, щоб востаннє випити його всім колом.

— Сьогодні холодна ніч, хлопці, люта, холодна ніч! — так здалеку почав він вести свою оборону. — Вам усім доводилося бувати в дорозі в таку погоду, і ви розумієте, що це означає. Не бийте собаки, як вона

впаде, — її вже на ноги не підняти. Ви заслухали тільки одну сторону. Ніколи ще не їла з нами з одного казанка й не вкривалася одним укривалом з вами чи зі мною людина, чесніша за Джека Вестондейла. Минулої осені він віддав усі свої заощадження — сорок тисяч — Джо Кастрелові, щоб той за нього вклав ті гроші в якесь прибуткове діло в Канаді. Нині він був би мільйонер. А знаєте, що втнув Кастрел, поки Вестондейл залишався в Серкл-Сіті, доглядаючи свого компаньйона, хворого на скорбут? Пішов до Мак-Фарленда грати в карти і протринькав там усе чисто. Наступного дня його знайшли мертвого в снігу. А бідолаха Джек лагодився поїхати цієї зими до дружини й сина, якого він ще й разу не бачив. Уважайте: він узяв саме стільки, скільки програв Кастрел — сорок тисяч. І він таки поїхав. Що ж ви тепер скажете?

Кід перебіг очима своїх суддів, що стояли навколо, помітив, як полагідніли їм обличчя, і тоді підніс угору свого кухля.

— То вип'ємо ж за того, хто в дорозі цієї ночі; нехай йому стане харчів; хай його собаки не підіб'ються; хай сірники в нього не відвологнуть. Поможи йому боже! Хай йому завше добре ведеться, а…

— Кінній поліції — сором і ганьба! — скрикнув Бетлз, і порожні кухлі брязнули об стіл